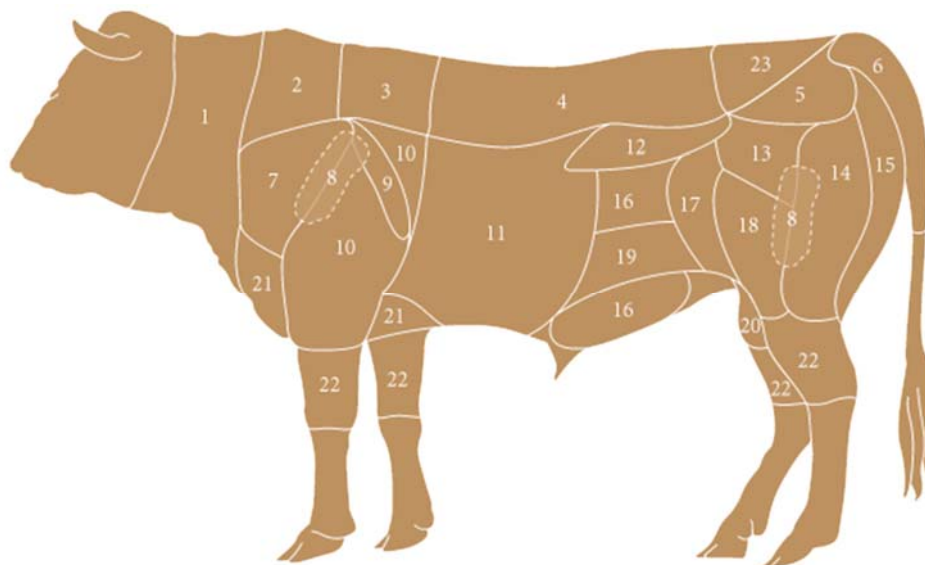

Varia

1. *Estonian Presidency of the Council of the European Union*. Eesti on EL eesistuja riik, kõlab ju uhkelt. Küsime, **milline riik oli EL eesistuja enne Eestit ja mis on pärast?**

2. **Kuidas nimetatakse lihatükki nr 18?**

Suurem osa inimesi teab sama nime all pigem õistaimede kuivvilja, mille viljasein on kivistunud või puitunud, kusjuures viljasein pole seemnega kokku kasvanud.

3. **Mis aasta?**

- Rootsi keemik Arfvedson avastas keemilise elemendi liitiumi
 - Mississippi osariik võeti vastu USA koosseisu 20. osariigina
 - sündis kunstnik Ivan Aivazovski
 - Tallinnas kuulutati pidulikult välja uus Eestimaa talurahvaseadus
 - G. Rossini ooperi „Harakas-varas“ (*La gazza ladra*) esietendus
- ±1 annab ühe punkti.

4. Norra maksuameti kodulehekülg on õige mitmes keeles. Kogu info on neljas keeles, millest kaks on norra keele variandid (bokmål ja nynorsk) ja kolmas inglise keel. **Mis on neljas keel?** Põhiinfo on lisaks eelnimetatutele veel ühes keeles. **Mis on see viies keel?**

5. **Küsime isa ja poega.** Isa oli Moskva kõrgkoolide meister korvpallis, Eesti meistrivõistlustel võitnud medaleid korvpallis, võrkpallis, suusatamises, lauatennises. Poeg on kirjanik, kes saanud Tuglase novelliauhinna 1995. aastal ja Eduard Vilde preemia 2002. aastal. Kirjutanud näidendi „Õnne, Leena!“

Ajalugu, poliitika

6. **Kellele** kuulutas Saksamaa enne kui tema vastane **esimesena** sõja II maailmasõjas?
7. Vene ajaloolased ja ajaloosõbrad armastavad arutleda muuhulgas teemal, kes on need vähesed valitsejad ja väejuhid, kes on suutnud vallutada Venemaa pealinna. Kui jätame kõrvale Moskva ajaloo Vladimir-Suzdali vürstiriigi koosseisus, siis **millised kaks alljärgnevatest valitsejatest ja väejuhtidest on suutnud vallutada Moskva suurvürstiriigi või tema järeltulija Venemaa pealinna?**
- a) Poola Krooni välihetman Stanislaw Żolkiewski
 - b) Leedu suurvürst Vytautas Suur
 - c) Kuldhordi khaan Tohtamõš
 - d) Poola kuningas Boleslaw I Vapper
 - e) Prantsuse keiser Napoleon I Bonaparte
8. I maailmasõja ajal 1917. aasta oktoobris vallutasid Saksa väed Lääne-Eesti saared maa-, mere- ja õhuvägede koostöö tulemusena. Operatsioon kandis nime, mille all me tunneme Suurbritannia saart. Nimi pärineb keldi keeltest ja on näiteks eesti keeles tuntud ütlusena *udune Mis ühine nimi?*
9. Jõukuse võrdlemine erinevatel ajastutel elanute vahel on tihti võimatu. Vaatamata sellele peetakse selle suguvõsa liiget Jacobit "Rikas" (1459 - 1525) üheks rikkaimaks kunagi elanud inimeseks. Tema tegevus indulgentside müümisel tõi (mittesoovitud kaasaandena) kaasa reformatsiooni. Tänu nende rahastamisele said Habsburgid maailmas arvestatavaks suguvõsaks. Vana-Liivimaal maksid nad mitmete piiskoppide ametisse kinnitamise tasud. **Milline suguvõsa?**
10. Veeuputuse motiiv on Uku Masingu väitel levinud erinevates vormides kõikide vanamaailma kultuurirahvaste legendides. Usundiloos on tuntud suur veeuputus piiblis, milles hävis enamik elusolenditest ja inimkonna päästjaks osutus laevnik Noa. Meie küsime kreeka mütoloogia veeuputuse kohta. Prometheuse poeg ja tema naine (Prometheuse venna Epimetheuse tütar) olid ainsad, kes pääsesid veeuputusest. **Kes?** Nendest tekkis tugev ja vastupidav inimtõug, keda kutsuti kivi-inimesteks, kelle järeltulijateks on tänapäeva inimesed.

Loodus

11. **Milline mõiste ühendab järgmisi loomariigi esindajaid:** valgesilm-iibis, marmorvähk, mudakrabi, härgekonn, hallorav, täpikmangust, punakõrv-ilukilpkonn? Kokku kuulub sellesse Euroopa Liidus kehtivasse nimekirja praegu 37 looma- ja taimeliiki.
12. **Kes oli Soome metsateadlane, botaanik ja riigimees (1879 – 1943)?** Oli 1911 – 1934 Helsingi ülikooli professor. Võttis metsatüüpide alases teoses (*Über Waldtypen, 1909*) metsamaade klassifitseerimise ja tootlikkuse hindamise aluseks peamiselt alustaimestiku ning see leidis suure poolehoidu. Tema uurimusest Soome soodest pärineb Soome sootüüpide klassifikatsioon. Oli 1922, 1924 ja 1937 – 39 Soome peaminister ja kaua aega Eduskunna liige.
13. Ühe- või kaheaastane taim (*Lactuca serriola*), 30 - 120 cm kõrge. Kasvab raudteede ja maanteed ääres, hoonete ja aedade ligidal. Lehed jäigad, sinakad, alumisel pinnal ogalise keskrooga, Korvõisikud helekollased, kuivanult sinakad. Kasvab Euroopast kuni Altaini umbrohuna, Eestis esineb harva, tulnukana. Ta on tüüpiline kompasstaim, mis pöörab lehelabad serviti põhjalõuna suunas, et vältida ülekuumenemist keskpäeval. **Mis taim?**

14. **Mis lind?**

15. **Millised kaks keemilist elementi on toatemperatuuril ja normaalrõhul vedelas olekus?**

Geograafia

16. **Küsimine India rahvusparki, kus on veel võimalus näha viimaseid paarisada aasia lõvi.** Nad elasid veel antiikajal Euraasias tohutul maa-alal, mis ulatus Lõuna-Euroopast Indiani. See rahvuspark jääb Gujarati osariigi territooriumile. Möödunud aastal ületas uudiskünnist teade, et lõvid on kolme kuu jooksul tapnud rahvusparkis kolm inimest. Seejärel võeti kinni 18 kahtluselust lõvi, kellelt võeti käpajäljed ja analüüsiti nende väljaheiteid. Süüdlasi ootas ees vangistusse minek, st loomaaedadesse minek.

17. Vene Impeeriumi piirid puutusid XIX sajandi lõpul ja XX sajandi algul kokku paljude meredega. Sealhulgas Aasovi, Araali, Balti, Barentsi, Beringi, Jaapani, Ida-Siberi, Kara, Kaspia, Kollane, Laptevite, Must, Ohhoota, Tšuktsi ja Valge meri. Tänapäeva Venemaa piire kaks neist üllaloetutest enam ei uhu. **Missugused kaks merd?** Üks õige üks punkt.

18. Selle jõe nimi tõlkes on jumala jõgi ja ta kannab sama nime riigiga, mille mustadest soodest ta algab. Jõgi läbib Barotselandi ja jõe kallastel asus kunagi Monomotapa impeerium. Unikaalne on ka jõe kallastel koht, kus paari kilomeetri raadiuses kohtuvad nelja riigi piirid. Jõe valgala on 1,57 miljonit km² ja keskmine vooluhulk suudmes on 16000 m³/s. **Mis jõgi?**

19. Kahel riigil ei ole ametlikult määratud pealinna. Üks neist asub Euroopas, teine Okeaanias. **Mis riigid need on?**

20. See piirkond, mida kohalikud tunnevad nimede Bod või Pö (Bö) all, oli riigina oma võimsuse tipul VII – IX sajandil, mil vallutati paljud naabermaad ja koormati neid maksudega. Sellel ajal sõiditi pildil kujutatud lõvi lipu all. Väidetavalt XX sajandi algul kehtis siin inimeste ja koduloomade kõrvade ja ninade maks. Pika ja suurema ninaga inimesed pidid maksma kaks-kolm korda rohkem. Huvitav tava on see, et võõrastega kohtudes on tavaks näidata üksteisele keelt. Selle kombe mõte on see, et võõra näol ei saaks kohalike hulka tulla deemon, sest viimaste keel on teadagi roheline. **Mis piirkond?**

Teadus, tehnika

21. Kui ideaalsele kerale joonestada kolmnurk, siis kas selle sisenurkade kraadide summa on

- a) väiksem kui 180 kraadi,
- b) on täpselt 180 kraadi,
- c) on suurem kui 180 kraadi?

22. **Kes olid need arstid**, kelle eluaastad olid 1827 – 1861 ja 1810 – 1881? Krimmi sõja ajal olid nad vastaspooltel. Üks on kirjutanud arstiteaduse õpiku, teine aga anatoomia atlase.

23. **Kes** oli see Nobeli preemia saanud mees, kes viibis Hiroshimale pommi heitnud lennuki Enola Gay (nimi piloodi ema Enola Gay Tibbetsi järgi) pardal? Ta leiutas aatomipommi sütiku. Avaldanud töid raadiolokatsiooni, kiirendite teooria ja elementaarosakeste füüsika alal.

24. **Milline Eesti firma** toodab selliseid iseliikuvaid pakiroboteid? Firma nimi on „*** Technologies“, küsime tärnide asemele sobivat ingliskeelset sõna. Sama sõna eesti keeles oli ühe Eesti TV jutu- ja muusikasaate pealkirjaks, mida 10 aastat järjest näidati pühapäeva hommikuti ja kus esinesid inimesed väga erinevatelt elualadelt.

25. Paigutades oma teose tegevuse varasemasse aega ei tule autor tihti selle peale, et mõnda asja ei olnud sel ajal olemas. Ka Shakespeare'ga on nii juhtunud. Nii on näidendis "Macbeth" kirjas:

"Banquo: Mis kell on, poiss?

Fleance: Kuu loojus. Kella ma ei kuulnudki.

Banquo: Kuu loojub keskööl.

Fleance: Hilisem näib aeg."

11. sajandil, mil "Macbethi" tegevus toimub, ei olnud veel keegi aega näitavat kella Inglismaal või Šotimaal torni pannud. **Millisel sajandil see toimus? ± 1** annab ühe punkti.

Sport

26. Kuidas nimetatakse seda trekisõidu ala?

Vaatamata vanale pildile võisteldakse ka tänapäeval.

27. Neid, kes on ühtedel olümpiamängudel tulnud olümpiavõitjaks rohkem kui ühel pikal jooksudistantsil, on mitu. Kuid ainult üks neist on ühtedel olümpiamängudel võitnud kulla 5 000 m, 10 000 m ja maratonijooksus. **Kes?**

28. Milline riik on pindalalt väikseim, mis on korraldanud suveolümpiamänge? Sama küsimus taliolümpiamängude kohta. **Nimetage kaks riiki.**

29. See korvpallur oli oma peres üheksast lapsest noorim. Ema Shirley kasvas teda üksi, sest isa abiellus uuesti, kui poiss oli kolmeaastane. 1997. aasta NBA finaalis olid vastamisi Chicago ja Utah'i linna meeskonnad. Enne otsustavaid vabaviskeid ütles Scotty Pippen vastasele: „Just remember, the mailman dosen't deliver on Sundays“. *Postimees* viskaski mõlemad visked mööda, Bulls võitis mängu ja kogu seeria. **Kes on see NBA läbi aegade teine korvikütt, kes oli tuntud ka hüüdnime *Mailman* järgi?**

30. Järgmisel aastal toimuvad Venemaal järjekordsed jalgpalli maailmameistrivõistlused. Nüüd on teada, et finaaltourniirile on esimest korda jõudnud kaks uustulnukat. Üks on pindalalt Eestist suurem, aga rahvaarvult väiksem. Teine rahvusmeeskond peab oma kodumänge Rommel Fernandez nimelisel staadionil. **Missugused kaks rahvusmeeskonda?**

Kultuur

31. Tema esimene abikaasa oli Estonia baleriin Elli Kubjas, tema teine abikaasa oli samuti Estonia baleriin Veera Lever. 1941 – 1946 oli väljasaadetuna Solikamskis. Osalenud kolmekümnes filmis, NSVL rahvakunstnik. Eluaastad 1908 – 1989. **Kes?**

32. Eesti kirjamehe Georg Luiga järeltulijad on ka tuntud inimesed. Tütremees ehk väimees oli ENSV Teaduste Akadeemia asepresident, Georg Luiga tütre tütar aga esimese Tartu Ülikooli naisteadlasena välismaa (Helsingi) ülikooli audoktor. **Kes?**

33. Bondi filmide pahalaste veel pahamate abiliste osatäitjad jäävad tihti (teenimatult) tähelepanuta. Ja ega küsitav selles osas ka eriti ei hiilunud. Seda küll võrreldes tema seni tuntuima osatäitmisega filmis „Galaktika valvurid“. Enne filmi jõudmist on ta edukalt osalenud professionaalse maadluse nimelises meelelahutuses. **Kes?** (2 punkti annab ka maadlejanimi)

34. Selle toidu on eestlaste ja ka paljude teiste NSVL asukate jaoks kuulsaks laulnud ansambel „Apelsin“. Toidu põhikomponendid on liha, riis, vürtsikas vorst *chorizo*, krevetid, sibul, tomat, küüslauk, paprika ja hulk maitseaineid. Toidu algupära tuleb USA lõunaosast ajast, kui see kuulus Prantsusmaale ja Hispaaniale. **Mis toit?**

35. Ta sündis 1992 Dallases ja hakkas näitlemisega tegelema kuueaastaselt telesarjas „Barney ja sõbrad“, kus mängis koos Selena Gomeziga. 2006. aastal osales ta sarjas „Põgenemine“, 2008. aastal filmis „Rokilaager“. Möödunud aastal tegi tuuri „Future Now Tour“. Varem on esinenud koos ansambliga „Jonas Brothers“, artistide Avril Lavigne ja Enrique Iglesiasega. Käesoleva aasta aprillis arvas ajakiri „Time“ ta 100 kõige mõjukama inimese hulka. **Kes?**

Kultuur

36. Tema tegelik eesnimi on Agrippina. Venemaa raamatupalati ametlike andmete järgi on ta Venemaal esikohal täiskasvanutele mõeldud ilukirjanduslike teoste summaarse tiraaži poolest. 2015. aastal ilmus temalt kokku 117 nimetust kogutiraažiga 1,968 miljonit eksemplari. Tema sõnade järgi kulub tal ühe romaani kirjutamiseks umbes poolteist kuud. Eesti keelde on jõutud tõlkida ligi kaheksakümmend tema teost, näiteks „Mehe juhtimise nupp“, „Minu ämma ööelu“ jt. **Kes on see viljakas naiskirjanik?**

37. Seda Eesti olümpiavõitjat eristab Eesti maalikunstnikust vaid eesnime teine täht. Olümpiavõitjal on see o ja maalikunstnikul a. Vihjeks ütleme, et olümpiavõitja selja taha jäi hõbedale rootslane Erik Malmberg ja pronksile itaallane Gerolamo Quaglia. Kõrval olev kunstniku üks kuulsamaid teoseid kannab nime „Akt seotud käega“. **Mis on nende ühine perekonnanimi?**

38. Neid kahte maali võib pidada Eesti Kunstimuuseumi alguseks – tööd kannavad kunstikogu numbreid 1 ja 2. Maalide nimed on „Pruudi saatmine“ ja „Andide toomine pruutpaarile“. Pildil näete ühte neist maalidest. **Kes on maalide autor?**

39. Friigiküsimus ka. Homer Simpson on öelnud: „Kui kohtunik oskaks oma tööd hästi, oleks ta“ **Kes?**
40. Selle loo autor on öelnud, et tegelikult peaks laulu autorina olema märgitud ka *** (teda ei küsi), sest nii lüürika kui ka kontseptsioon olid temalt, kuid; “/---/ neil päevil olin ma veidi rohkem isekas, veidi rohkem *macho*” /---/. Veel on ta öelnud, et laul on kommunismi manifest. Laul ise ilmus oktoobris 1971 ja on autori enim müüdud singel. Ühendkuningriigi enimmüüdud singlite edetabelis on laul 19.09.2017 seisuga 20. kohal. **Kes on autor ja milline laul?**

Vastused

1	Malta enne ja Bulgaaria pärast Eestit	VT
2	Pähkel	UK
3	1817	RH
4	Saami keel ja poola keel	MH
5	Karl ja Mart Kivastik	MK
6	USA	MH
7	a) ja c)	VT
8	Albion	MK, VT
9	Fuggerid	UK
10	Deukalion ja Pyrrha	MK, RH
11	Võõrliik	VT
12	Aimo Kaarlo Cajander	MK
13	Noollehine salat	MK, RH
14	Ohakalind	VT
15	Broom ja elavhõbe	VT, RH
16	Gir'i rahvuspark (Sasan Gir)	VT
17	Araali ja Kollane meri	VT
18	Zambezi (Sambesi)	VT
19	Nauru ja Shveits	MH
20	Tiibet	VT
21	Suurem kui 180 kraadi	VT
22	Henry Gray ja Nikolai Pirogov	MK
23	Luis Walter Alvarez	MK
24	Starship Technologies	VT
25	XIII sajandil (u. 1290)	UK
26	Liidrisõit	UK
27	Emil Zatopek	UK
28	Belgia ja Šveits	MK
29	Karl Malone	VT
30	Island ja Panama	VT
31	Ants Eskola	MK
32	Arnold Humal (Tudeberg) ja Ene Tiit	MK, RH
33	Dave Bautista (Batista)	UK
34	Jambalaya	VT
35	Demetria Devonne „Demi“ Lovato	VT
36	Darja Dontsova	VT, RH
37	Voldemar Väli ja Valdemar Väli	VT
38	Pieter Brueghel noorem	MK
39	Advokaat	UK
40	John Lennon, <i>Imagine</i>	UK

RH – Rein Hiob, VT – Veiko Tonts, MK – Mart Kiisk, MH – Mart Hiob, UK – Urmas Kukk